

Türk Üniversitelerinde Öğretim Üyelğine Yükseltme ve Atama Kriterlerinin İncelenmesi

Examination of Criteria for Promotion and Appointment of Lecturers in Turkish Universities

Yusuf ALPAYDIN*
Gözde TÜRK MENOĞLU**

Öz

Bu araştırmanın amacı, öğretim üyelerinin yükseltilmesi ve atamasında istenen minimum kriterleri analiz etmek ve bu kriterlerin üniversiteler arasında farklılaşp farklılaşmadığını ortaya çıkarmaktır. Bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan evren 2000 yılından önce kurulan 72 üniversitenin atama ve yükseltme yönergeleridir. Bu üniversitelerin 60 tanesinin atama ve yükseltme yönergelerine ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir; üniversiteler arasında öğretim üyelerinin atama ve yükseltilmesi konusunda büyük farklılıklar vardır. Araştırmada elde edilen frekans (f) ve yüzdeler de bu durumu desteklemektedir. Fen bilimlerinde, mühendislik alanında, sağlık bilimlerinde ve sosyal bilimlerde gerek yardımcı doçentlik ve doçentlikte gerekse profesörlükte istenen minimum kriterler hem bu alanların birbiri arasında hem de üniversiteler arasında önemli değişiklik göstermektedir. Öğretim üyelerinin atama ve yükseltilmesinde birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makalenin puan karşılığı üniversiteler arasında farklılaşmaktadır. Bu durum, birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanmış makaleye verilen önem açısından üniversiteler arasında farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Üyesi, Atama, Yükseltme

Abstract

The aim of this research is to analyze the minimum criteria required for the appointment and promotion of lecturers and to determine whether these criteria differ among universities.

* Yard. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, yusuf.alpaydin@marmara.edu.tr

** Biyoloji Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, gozdekarapinar@hotmail.com

Document analysis method was used in this study. The universe used in the research is the appointment and promotion instructions of 72 universities established before 2000. The appointment and promotion instructions for 60 of these universities have been reached. The data obtained in the research were analyzed by content analysis technique. Findings from this study can be summarized as follows; there are major differences in the appointment and promotion of lecturers among universities. The frequencies (f) and percentages obtained in the research also support this situation. In science, engineering, health sciences and social sciences, the minimum criteria required for assistant professorship and associate professorship, as well as professorship, both vary between these areas and between universities. The allocation of points for an article published in journals scanned in the primary indexes for the appointment and promotion of lecturers varies among universities. This shows that there are differences between universities in terms of the importance given to published articles in journals scanned in primary indexes.

Keywords: Lecturer, Appointment, Promotion

Giriş

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre öğretim üyeleri; yükseköğretim kurumlarında görevli profesör, doçent ve yardımcı doçentlerdir. Profesör, en yüksek düzeydeki akademik unvana sahip kişidir. Doçent, doçentlik sınavını başarmış akademik unvana sahip kişidir. Yardımcı doçent, doktora çalışmalarını başarı ile tamamlamış, tıpta uzmanlık veya belli sanat dallarında yeterlik belge ve yetkisini kazanmış, ilk kademedeki akademik unvana sahip kişidir. Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi 2016 yılı verilerine göre ülkemiz üniversitelerinde 58.003 kadın, 88.121 erkek olmak üzere toplam 146.124 öğretim elemanı bulunmakla birlikte bunların, 22.416'sı profesör, 15.023'ü doçent, 35.301'i yardımcı doçent, 47.373'ü araştırma görevlisidir (YÖK, 2017).

2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanunu'nda, üniversite öğretim elamanlarının sınıflandırılmasına göre, profesörler, doçentler ve yardımcı doçentler öğretim üyeleri sınıfını, öğretim görevlileri ile okutmanlar; öğretim görevlileri ve okutmanlar sınıfını, araştırma görevlileri ile uzman, çevirici ve eğitim-öğretim planlamacıları; öğretim yardımcılarını sınıfını oluşturmaktadır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre yardımcı doçentliğe atanmak için; 1) Doktora veya tıpta uzmanlık unvanını veya Üniversitelerarası Kurulun önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulunca tespit edilecek belli sanat dallarının birinde yeterlik kazanmış olmak, 2) Fakülte, enstitü veya yüksekokul yönetim kurullarınca, biri o dilin öğretim üyesi olmak üzere seçilecek üç kişilik bir jüri tarafından; sınava girenin kendi bilim alanında Türkçeden yabancı dile, yabancı dilden Türkçeye 150-200 kelimelik bir çeviriyi kapsayan yabancı dil sınavını başarmak gerekmektedir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre doçentliğe atamak için; doçentlik unvanını almış olmak gerekmektedir. Profesörlüğe yükseltilerek atamada ise;

1) Doçentlik unvanını aldıktan sonra en az beş yıl süreyle, açık bulunan profesörlük kadrosu ile ilgili bilim alanında çalışmış olmak,

2) Doçentlik unvanını aldıktan sonra, ilgili bilim alanında özgün yayınlar veya çalışmalar yapmış olmak gerekmektedir.

Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'nın doçentlik başvuru şartlarına göre, sosyal, beşeri ve idari bilimler, mühendislik, sağlık bilimleri ve fen bilimleri ve matematik temel alanında gereken bazı minimum koşullar şunlardır (ÜAK, 2017a; ÜAK, 2017b; ÜAK, 2017c; ÜAK, 2017d);

En az 100 puan karşılığı bilimsel etkinlikte bulunmuş olmak gerekmektedir.(SCI, SCI-Expanded, SSCI veya AHCI kapsamındaki dergilerde yayımlanmış makale 20 puana karşılık gelmektedir).

Bu kriterlere ilave olarak her üniversite birbirinden bağımsız, yayınlanan makaleleri, bildirimleri, kitapları, editörlükleri, eğitim-öğretim etkinliklerini ve diğer bilimsel, sanatsal etkinlikleri içeren bir puanlama tablosu hazırlamaktadır. Buna göre yapılan her faaliyetin puan olarak bir karşılığı bulunmaktadır. Akademik yükseltme ve atanmada, ilgili öğretim üyesinin yapmış olduğu çalışmalar ile ilgili puan şartını sağlamış olması gerekmektedir (Esen, 2011, s. 62).

Öğretim üyelerinin yükseltme ve atama kriterleri 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve ÜAK (Üniversitelerarası Kurul) tarafından belirlenmiştir. Ancak, üniversitelerin kendi ek koşulları da vardır. Ancak bu sistem bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Tuzgöl-Dost & Cenkseven'in (2007) araştırmasına göre, personel alımı, atama ve yükseltmelerdeki sorunlar ve atama kriterleri ile ilgili sorunlar öğretim üyelerinin yaşadıkları mesleki sorunlardır. Esene (2011, s. 63-64) göre, bu sistem öğretim üyelerinin ancak belirli dönemlerde belli ölçütleri yerine getirmelerini sağlarken, bu çalışmaların sürekliliğini sağlayamamaktadır. Bazen profesörlük unvanını almış öğretim üyelerinin araştırma ve yayın etkinliklerinde durgunluk görülebilmektedir. Demir'e (1999) göre, yükselme olanağı araştırma görevlilerini güdüleyen özendirme araçlarındandır.

Akademik personel, yükseköğretimin en önemli varlığı ve en maliyetli kaynağıdır. Tipik olarak maaş ve iş yükü, iş güvenliği ve görev süreleri, istihdam ve terfi prosedürleri, yan ödemeler, emekli maaşları gibi akademik personele ait dinamikler ülkeye göre farklılık göstermektedir (Enders, 2001, s. 3-4). Winefield, Boyd, Saebel ve Pignata (2008, s. 109-111) yaptıkları çalışmada akademik personel ile ilgili bazı iş yeri faktörlerini; iş güvensizliği, iş baskısı, akademik iş yükü şeklinde ifade etmiştir. Zira akademik yükseltme ve atanmada yapmış olduğu çalışmalar ile üniversitenin istediği puan şartını sağlama zorunluluğu, öğretim üyelerinde iş baskısı oluşturabilmektedir.

Çivilidağ (2011, s. 160) öğretim elemanlarının işyerinde psikolojik taciz, iş doyumu ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi, Kalağan (2009, s. 179) araştırma görevlilerinin algıladıkları örgütsel desteğin boyutlarının örgütsel sinizmin boyutları üzerinde etkisini, Tülübaş (2011, s. 57) öğretim elemanlarının sessiz kalma nedenlerini, Özaslan ise (2010, s. 52) araştırma görevlilerinin çalışma yaşamı kalitesini belirleyen etmenleri yaptıkları çalışmalarda incelemişlerdir. Konaklı (2011, s. 185) öğretim elemanlarının yaptıkları akademik çalışmalara yönelik saldırılara maruz kaldığını ifade etmiş ve çalışmasında yıldırma yaşantılarının akademik unvana göre karşılaştırmasını yapmıştır. Literatürde akademik personelin yaşadıkları sorunlara

ilişkin çok sayıda çalışma olmasına rağmen, öğretim üyelerinin yükseltme ve ataması ile ilgili çalışmalar fazla yer bulamamıştır.

Öğretim üyeleri, üniversite öğrencilerinin yetiştirilmesinde birincil rol oynamaktadır. Ayrıca öğretim üyeleri üniversitelerin örgüt yapısında da önemli bir konumdadır. Bu bağlamda, üniversitelerde hangi kriter ve koşullara bağlı olarak öğretim üyelerine görev verildiği önemli bir konudur. Öğretim üyeleri için yardımcı doçentlikten profesörlüğe kadar geçilen süreçte birçok aşama bulunmaktadır. Bu farklı kariyer basamaklarında hangi kriterlerin istendiğinin açığa çıkarılması önemlidir. Bu araştırmanın amacı, öğretim üyelerinin yükseltmesi ve atamasında istenen minimum kriterleri analiz edip, bu kriterlerin üniversiteler arasında farklılaşp farklılaşmadığını ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın bu genel amacı çerçevesinde, şu alt sorulara yanıt aranacaktır:

1. Fen bilimleri, mühendislik alanı, sağlık bilimleri ve sosyal bilimlerde akademik yükseltmede esas alınan başlıca puanlama kriterleri nelerdir?
2. Yardımcı doçent olabilmek için istenen minimum makale sayısı açısından üniversiteler arasındaki dağılım nasıldır?
3. Yardımcı doçent olabilmek için istenen minimum toplam puan açısından üniversiteler arasındaki dağılım nasıldır?
4. Doçent olabilmek için istenen minimum makale sayısı açısından üniversiteler arasındaki dağılım nasıldır?
5. Doçent olabilmek için istenen minimum toplam puan açısından üniversiteler arasındaki dağılım nasıldır?
6. Profesör olabilmek için istenen minimum makale sayısı açısından üniversiteler arasındaki dağılım nasıldır?
7. Profesör olabilmek için istenen minimum toplam puan açısından üniversiteler arasındaki dağılım nasıldır?

Bilimsel bilginin üretilmesini sağlayan öğretim üyelerinin atama ve yükseltme kriterlerine yönelik uygulanan farklılıklar ya da benzerliklerin ortaya çıkarılması oldukça önemlidir. Bu araştırma ile elde edilen sonuçların, Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında yapılacak araştırmalarda ilgililere ışık tutacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Bu araştırma üniversitelerin atama ve yükseltme yönergelerini incelemek amacıyla yapıldığından yöntem olarak doküman analizi tercih edilmiştir. Doküman analizi, araştırılması istenen olgularla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizini içerir (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 187). Bir çalışmanın parçası olarak sistematik değerlendirme için kullanılacak dokümanlar, çeşitli biçimlerde olmaktadır. Bunlar; reklamlar, gündemler, katılım kayıtları, toplantı tutanakları, kitaplar, broşürler, günlükler, dergiler, etkinlik programları, mektuplar, haritalar, çizelgeler,

gazeteler, makaleler, araştırma verileri olabilmektedir. Bu tür belgeler kütüphanelerde, gazete arşivlerinde, tarih kurumlarında ya da kurumsal dosyalarda bulunmaktadır (Bowen, 2009). Bilgide birikim ve süreklilik, geçmişin aynası olan, dokümanlarla sağlanır (Karasar, 2008, s. 183).

Evren ve Örneklem

Araştırmada Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversiteleri ele alınmıştır. Bu araştırmanın evrenini 2000 yılından önce kurulan 72 üniversite oluşturmaktadır. 2000 yılından önce kurulan üniversitelerin daha kurumsallaşmış olduğundan hareketle, bu çalışmada, araştırma evreni olarak bu üniversiteler seçilmiştir. Örneklem grubunu ise, atama ve yükseltme yönergelerine ulaşılmış 60 üniversite oluşturmaktadır. Tablo 1'de örneklem grubunu oluşturan üniversiteler gösterilmiştir.

Tablo 1
Atama ve Yükseltme Yönergesine Ulaşılan Üniversiteler

İstanbul Üniversitesi	İstanbul Teknik Üniversitesi	Ankara Üniversitesi
Ege Üniversitesi	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi
Hacettepe Üniversitesi	Boğaziçi Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Dicle Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi
Uludağ Üniversitesi	Fırat Üniversitesi	Selçuk Üniversitesi
İnönü Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Erciyes Üniversitesi
Gazi Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	Trakya Üniversitesi
Marmara Üniversitesi	Yıldız Teknik Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Gaziantep Üniversitesi	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Adnan Menderes Üniversitesi	Balıkesir Üniversitesi	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Ç. Onsekiz Mart Üniversitesi	Pamukkale Üniversitesi	Mustafa Kemal Üniversitesi
Sütçü İmam Üniversitesi	Kafkas Üniversitesi	Kırıkkale Üniversitesi
Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Kocaeli Üniversitesi	Dumlupınar Üniversitesi
Celal Bayar Üniversitesi	Mersin Üniversitesi	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Niğde Üniversitesi	Sakarya Üniversitesi	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	Osmangazi Üniversitesi	Galatasaray Üniversitesi
Başkent Üniversitesi	Işık Üniversitesi	Yeditepe Üniversitesi
Kadir Has Üniversitesi	Maltepe Üniversitesi	Bahçeşehir Üniversitesi
Ufuk Üniversitesi	Çağ Üniversitesi	Atılım Üniversitesi
Çankaya Üniversitesi	Beykent Üniversitesi	İstanbul Kültür Üniversitesi

Verilerin Analizi

Araştırmada 60 üniversitenin atama ve yükseltme yönergelerine içerik analizi uygulanmıştır ve veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, metinlerden ve diğer iletişim biçimlerinden sistematik, güvenilir, geçerli ve tekrarlanabilir çıkarımlar yapmak için kullanılan bir araştırma teknikleri ailesi olarak tanımlanmaktadır. İçerik analizi, okuyucuya

açıkça anlatılan ve diğer araştırmacılar tarafından tekrarlanmaya izin veren sistematik bir yaklaşım temelinde olmalıdır (Drisko & Maschi, 2016, s. 7). İçerik analizinde esas amaç, metnin birçok sözcüğünün çok daha az içerik kategorisine ayrılmış olmasıdır. Her kategori bir, birkaç ya da birçok kelimeden oluşabilir. Aynı kategoride sınıflandırılan sözcük ve cümlelerin aynı anlamlara geldiği varsayılır. Metinden geçerli çıkarımlar yapmak için, sınıflandırma yönteminin tutarlı olma anlamında güvenilir olması önemlidir. Farklı insanlar aynı metni aynı şekilde kodlamalıdır (Weber, 1990, s. 12).

Bulgular

Bu bölümde 2000 yılından önce kurulan 60 adet üniversitenin atama ve yükseltme yönergelerinin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Akademik Yükseltme ve Atamada Esas Alınan Temel Performans Kriterlerine İlişkin Bulgular

Yükseltme ve atama yönergeleri incelendiğinde, fen bilimleri, mühendislik alanı, sağlık bilimleri ve sosyal bilimlerde akademik yükseltmede esas alınan başlıca puanlama kriterleri araştırma kapsamındaki üniversiteler için şunlardır:

1. Makale ve derlemeler (Birincil indekslerde, ikincil indekslerde taranan dergilerde, yurtdışı hakemli dergilerde, yurtiçi hakemli dergilerde yayınlanmış makale ve derlemeler)
2. Uluslararası ve ulusal kitap ve kitaba bölüm
3. Bilimsel dergilerde editörlük ve yayın kurulu üyeliği
4. Akademik organizasyonlar (Ulusal ve uluslararası kongreler, sempozyum, panel vb.)
5. Eğitim-öğretim görevi
6. Araştırma projeleri (Proje yöneticiliği, proje katılımı)
7. Jüri görevi
8. Ödüller, Burslar, Atıflar
9. Tez yönetimi
10. Görev süresi

Bunlardan farklı olarak fen bilimleri, mühendislik ve sağlık bilimlerinde bu kriterlere ilave olarak patentler başlığı da bulunmaktadır.

Yardımcı Doçentlik İçin Gerekli Bazı Minimum Kriterlere İlişkin Bulgular

Üniversitelerin öğretim üyeleri için atama ve yükseltme yönergelerine bakıldığında bazı üniversiteler istedikleri minimum kriterleri; makale sayısı cinsinden, bazıları toplam puan cinsinden bazıları hem makale hem toplam puan cinsinden ve diğer başka kriterler üzerinden belirtmişlerdir. 2000 yılından önce kurulan 60 üniversitenin 36 tanesi (%60) fen bilimlerinde, 38 tanesi (%63,33) mühendislik alanında, 29 tanesi (%48,33) sağlık bilimlerinde, 34 tanesi (%56,66) sosyal bilimlerde

yardımcı doçentlik için kriter olarak makale sayısı belirtmiştir. Üniversitelerin önemli bir kısmında hem fen ve mühendislik hem de sosyal ve sağlık alanında fakülteler bulunmaktadır.

Tablo 2

Yardımcı Doçentlik İçin Gereken Minimum Makale Sayısı

	Fen Bilimleri		Mühendislik Alanı		Sağlık Bilimleri		Sosyal Bilimler	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1 makale	17	47,22	15	39,48	10	34,48	19	55,88
2 makale	10	27,78	12	31,58	8	27,59	9	26,47
3 makale	8	22,22	10	26,31	10	34,48	6	17,65
4 makale	1	2,78	1	2,63	1	3,45	-	-
Toplam	36	100	38	100	29	100	34	100

Belli sayıda makale belirten üniversitelerin, istedikleri makale sayısı arasında farklar vardır. Makale kriteri belirten 36 üniversiteden bazıları fen bilimlerinde yardımcı doçentlik için 1, 2, 3 ya da 4 makale istemektedir. 36 üniversiteden 17 tanesi (%47,22) bir makale, 10 tanesi (27,78) iki makale, 8 tanesi (%22,22) üç makale ve 1 tanesi (%2,78) dört makale istemektedir. Makale kriteri belirten 38 üniversiteden bazıları mühendislik alanında yardımcı doçentlik için 1, 2, 3 ya da 4 makale istemektedir. 38 üniversiteden 15 tanesi (%39,48) bir makale, 12 tanesi (31,58) iki makale, 10 tanesi (%26,31) üç makale ve 1 tanesi (%2,63) dört makale istemektedir. Makale kriteri belirten 29 üniversiteden bazıları sağlık bilimlerinde yardımcı doçentlik için 1, 2, 3 ya da 4 makale istemektedir. 29 üniversiteden 10 tanesi (%34,48) bir makale, 8 tanesi (%27,59) iki makale, 10 tanesi (%34,48) üç makale ve 1 tanesi (%3,45) dört makale istemektedir. Makale kriteri belirten 34 üniversiteden bazıları sosyal bilimlerde yardımcı doçentlik için 1, 2, 3 makale istemektedir. 34 üniversiteden 19 tanesi (%55,88) bir makale, 9 tanesi (%26,47) iki makale, 6 tanesi (%17,65) üç makale istemektedir. Bu durum üniversiteler arasında makale sayısı açısından büyük farklar olduğunu göstermektedir.

Tablo 3

Üniversitelerin Akademik Performanslarının Sıralaması İle Yardımcı Doçent Olmak İçin Gereken Minimum Makale Sayısı Arasındaki İlişki

	Fen B.			Mühendislik			Sağlık B.			Sosyal B.		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
1 makale	5	9	4	3	8	4	2	6	2	5	8	6
2 makale	3	6	-	5	6	1	3	5	-	6	3	-
3 makale	5	3	-	6	4	-	4	6	-	2	4	-
4 makale	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Toplam	14	18	4	15	18	5	10	17	2	13	15	6

URAP (University Ranking by Academic Performance) tarafından 2016 – 2017 yılı için hazırlanan 2000 yılından önce kurulan üniversiteler genel sıralamasına göre, 550-799 puan aralığında yer alan üniversiteler A grubu, 400-549 puan aralığında yer alan üniversiteler B grubu, 100-399 puan aralığında yer alan üniversiteler C grubu üniversite olarak kabul edilmiştir. Tablo 3'e göre fen bilimlerinde yardımcı doçent olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 1, 2, 3, 4 makale, B grubu üniversiteler 1, 2, 3 makale sayısını isterken C grubu üniversiteler sadece 1 makale sayısı istemektedir. Mühendislik alanında yardımcı doçent olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 1, 2, 3, 4 makale, B grubu üniversiteler 1, 2, 3 makale, C grubu üniversiteler ise 1 ve 2 makale sayısı istemektedir. Sağlık bilimlerinde yardımcı doçent olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 1, 2, 3, 4 makale, B grubu üniversiteler 1, 2, 3 makale, C grubu üniversiteler ise sadece 1 makale sayısı istemektedir. Sosyal bilimlerinde yardımcı doçent olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 1, 2, 3 makale, B grubu üniversiteler 1, 2, 3 makale, C grubu üniversiteler ise sadece 1 makale sayısı istemektedir.

Çalışmadaki 60 üniversiteden 40 tanesi (%66,66) fen bilimlerinde, 40 tanesi (%66,66) mühendislik alanında, 37 tanesi (%61,66) sağlık bilimlerinde, 43 tanesi (%71,66) ise sosyal bilimlerde yardımcı doçentlik için kriter olarak toplam puan belirtmiştir.

Tablo 4

Yardımcı Doçentlik İçin Gereken Minimum Toplam Puan

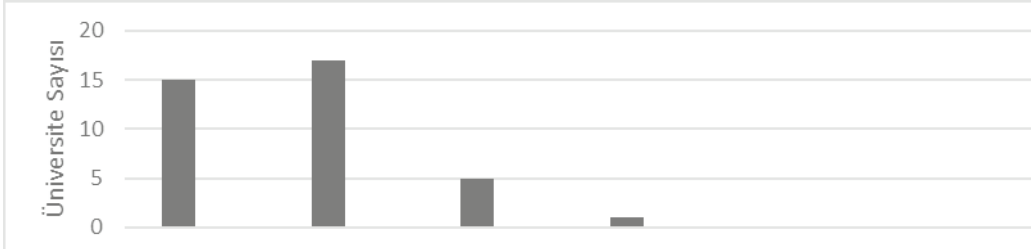
	Fen Bilimleri		Mühendislik Alanı		Sağlık Bilimleri		Sosyal Bilimler	
	f	%	f	%	f	%	f	%
0-99	22	55	22	55	20	54,05	26	60,47
100-199	10	25	10	25	11	29,73	9	20,93
200-299	4	10	4	10	2	5,41	4	9,30
300-399	3	7,50	3	7,50	2	5,41	2	4,65
400-499	-	-	1	2,50	1	2,70	2	4,65
500-599	-	-	-	-	-	-	-	-
600-699	1	2,5	-	-	-	-	-	-
800-899	-	-	-	-	1	2,70	-	-
Toplam	40	100	40	100	37	100	43	100

Toplam puan türünden kriter belirten 40 üniversite, fen bilimlerinde yardımcı doçentlik için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 40 üniversiteden 22 tanesi (%55) 0-99 arası, 10 tanesi (%25) 100-199 arası, 4 tanesi (%10) 200-299 arası, 3 tanesi (%7,50) 300-399 arası, 1 tanesi (%2,50) 600-699 arasında toplam puan istemektedir. 400-499 ve 500-599 arası toplam puan isteyen üniversite bulunmamaktadır. Toplam puan türünden kriter belirten 40 üniversite, mühendislik alanında yardımcı doçentlik için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 40 üniversiteden 22 tanesi (%55) 0-99 arası, 10 tanesi (%25) 100-199 arası, 4 tanesi (%10) 200-299 arası, 3 tanesi (%7,50) 300-399 arası, 1 tanesi (%2,50) 400-499 arasında toplam puan istemektedir. Toplam puan türünden

kriter belirten 37 üniversite, sağlık bilimlerinde yardımcı doçentlik için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 37 üniversiteden 20 tanesi (%54,05) 0-99 arası, 11 tanesi (%29,73) 100-199 arası, 2 tanesi (%5,41) 200-299 arası, 2 tanesi (%5,41) 300-399 arası, 1 tanesi (% 2,70) 400-499 arası, 1 tanesi (% 2,70) 800-899 arası toplam puan istemektedir. Toplam puan türünden kriter belirten 43 üniversite, sosyal bilimlerde yardımcı doçentlik için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 43 üniversiteden 26 tanesi (%60,47) 0-99 arası, 9 tanesi (%20,93) 100-199 arası, 4 tanesi (%9,30) 200-299 arası, 2 tanesi (%4,65) 300-399 arası, 2 tanesi (% 4,65) 400-499 arası toplam puan istemektedir. Bu durum üniversiteler arasında toplam puan bakımından büyük farklar olduğunu göstermektedir.

Tablo 5

Fen Bilimlerinde Yardımcı Doçentlik İçin Birincil İndekslerde Taranan Dergilerde Yayınlanan Makaleye Verilen Puan ile Toplam Puan Arasındaki Katlı Oranın Üniversite Sayılarına Göre Dağılımı

5'e göre, 1. sütun 0-1,5 katı, 2. sütun, 1,6-2,5 katı, 3. sütun 2,6-3,5 katı, 4. sütun 3,6-4,5 katı, 7. sütun ise 6,6-7,5 katı göstermektedir. Buna göre, toplam puan kriteri belirten 40 üniversiteden 15 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 0-1,5 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 40 üniversiteden 17 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 1,6-2,5 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 40 üniversiteden 5 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 2,6-3,5 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 40 üniversiteden 1 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 3,6-4,5 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 40 üniversiteden 2 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 6,6-7,5 katını toplam puan olarak istemektedir. Bu durum üniversitelerin birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın çoğunlukla 0-1,5 ve 1,6-2,5 katını toplam puan olarak istediklerini göstermektedir.

Doçentlik İçin Gerekli Bazı Minimum Kriterlere İlişkin Bulgular

2000 yılından önce kurulan 60 üniversitenin 15 tanesi (%25) fen bilimlerinde, 16 tanesi (%26,66) mühendislik alanında, 9 tanesi (%15) sağlık bilimlerinde, 14 tanesi (%23,33) sosyal bilimlerde doçentlik için kriter olarak makale sayısı belirtmiştir.

Tablo 6*Doçentlik İçin Gereken Minimum Makale Sayısı*

	Fen Bilimleri		Mühendislik Alanı		Sağlık Bilimleri		Sosyal Bilimler	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1 makale	1	6,67	1	6,25	1	11,11	3	21,43
2 makale	4	26,66	3	18,75	1	11,11	4	28,57
3 makale	4	26,66	5	31,25	3	33,34	6	42,86
4 makale	3	20	4	25	1	11,11	-	-
5 makale	1	6,67	2	12,5	2	22,22	1	7,14
6 makale	1	6,67	1	6,25	1	11,11	-	-
8 makale	1	6,67	-	-	-	-	-	-
Toplam	15	100	16	100	9	100	14	100

Belli sayıda makale belirten üniversitelerin, istedikleri makale sayısı arasında farklar vardır. Makale kriteri belirten 15 üniversiteden bazıları fen bilimlerinde doçentlik için 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 makale istemektedir. 15 üniversiteden 1 tanesi (%6,67) bir makale, 4 tanesi (%26,66) iki makale, 4 tanesi (%26,66) üç makale, 3 tanesi (%20) dört makale, 1 tanesi (%6,67) beş makale, 1 tanesi (%6,67) altı makale, 1 tanesi (%6,67) sekiz makale istemektedir. Makale kriteri belirten 16 üniversiteden bazıları mühendislik alanında doçentlik için 1, 2, 3, 4, 5, 6 makale istemektedir. 16 üniversiteden 1 tanesi (%6,25) bir makale, 3 tanesi (%18,75) iki makale, 5 tanesi (%31,25) üç makale, 4 tanesi (%25) dört makale, 2 tanesi (%12,5) beş makale, 1 tanesi (%6,25) altı makale istemektedir. Makale kriteri belirten 9 üniversiteden bazıları sağlık bilimlerinde doçentlik için 1, 2, 3, 4, 5, 6 makale istemektedir. 9 üniversiteden 1 tanesi (%11,11) bir makale, 1 tanesi (%11,11) iki makale, 3 tanesi (%33,34) üç makale, 1 tanesi (%11,11) dört makale, 2 tanesi (%22,22) beş makale, 1 tanesi (%11,11) altı makale istemektedir. Makale kriteri belirten 14 üniversiteden bazıları sosyal bilimlerde doçentlik için 1, 2, 3, 5 makale istemektedir. 14 üniversiteden 3 tanesi (%21,43) bir makale, 4 tanesi (%28,57) iki makale, 6 tanesi (%42,86) üç makale, 1 tanesi (%7,14) beş makale istemektedir. Bu durum üniversiteler arasında makale sayısı açısından büyük farklar olduğunu göstermektedir.

Tablo 7*Üniversitelerin Akademik Performanslarının Sıralaması İle Doçent Olmak İçin Gereken Minimum Makale Sayısı Arasındaki İlişki*

	Fen B.			Mühendislik			Sağlık B.			Sosyal B.		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
1 makale	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	2	1
2 makale	-	2	2	-	2	1	-	1	-	1	-	3
3 makale	2	1	1	1	1	3	1	1	1	3	1	2
4 makale	1	1	1	1	1	2	-	-	1	-	-	-
5 makale	1	-	-	2	-	-	1	1	-	1	-	-
6 makale	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
7 makale	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
8 makale	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	5	5	5	5	5	6	3	4	2	5	3	6

Minimum kriterler arasında makale sayısı belirten üniversitelerin A, B, C grubu üniversite olma durumuna göre gereken minimum makale sayısı dağılımı Tablo 7'de gösterilmiştir. Tablo 7'ye göre fen bilimlerinde doçent olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 3, 4, 5 ve 8 makale, B grubu üniversiteler 1, 2, 3, 4 makale, C grubu üniversiteler ise 2, 3, 4 ve 6 makale sayısı istemektedir. Mühendislik alanında doçent olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 3, 4, 5, 6 makale, B grubu üniversiteler 1, 2, 3, 4 makale, C grubu üniversiteler ise 2, 3, 4 makale sayısı istemektedir. Sağlık bilimlerinde doçent olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 3, 5, 7 makale, B grubu üniversiteler 1, 2, 3, 5 makale, C grubu üniversiteler ise 3, 4 makale sayısı istemektedir. Sosyal bilimlerinde doçent olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 2, 3, 5 makale, B grubu üniversiteler 1, 3 makale, C grubu üniversiteler ise 1, 2, 3 makale sayısı istemektedir.

Çalışmadaki 60 üniversiteden 40 tanesi (%66,66) fen bilimlerinde, 41 tanesi (%68,33) mühendislik alanında, 38 tanesi (%63,33) sağlık bilimlerinde, 42 tanesi (%70) ise sosyal bilimlerde doçentlik için kriter olarak toplam puan belirtmiştir.

Tablo 8

Doçentlik İçin Gereken Minimum Toplam Puan

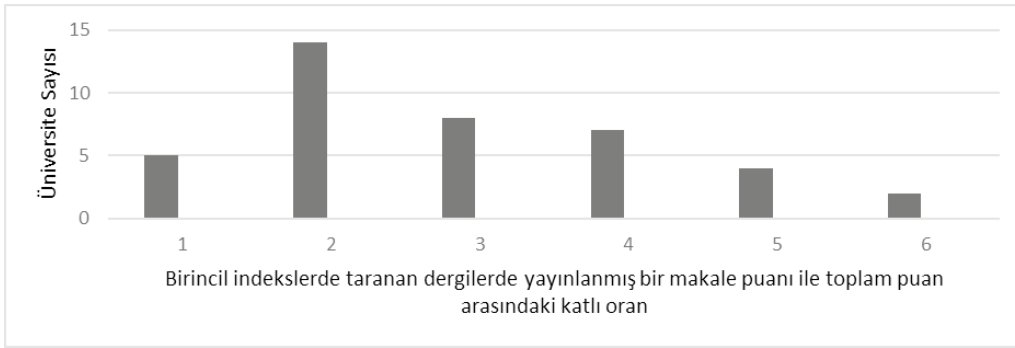
	Fen Bilimleri		Mühendislik Alanı		Sağlık Bilimleri		Sosyal Bilimler	
	f	%	f	%	f	%	f	%
0-199	18	45	20	48,78	17	44,74	20	47,62
200-399	11	27,5	9	21,95	9	23,68	11	26,19
400-599	5	12,5	6	14,63	5	13,16	7	16,67
600-799	4	10	4	9,76	3	7,89	1	2,38
800-999	2	5	2	4,88	2	5,27	3	7,14
1200-1399	-	-	-	-	1	2,63	-	-
1400-1599	-	-	-	-	1	2,63	-	-
Toplam	40	100	41	100	38	100	42	100

Toplam puan türünden kriter belirten 40 üniversite, fen bilimlerinde doçentlik için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 40 üniversiteden 18 tanesi (%45) 0-199 arası, 11 tanesi (%27,5) 200-399 arası, 5 tanesi (%12,5) 400-599 arası, 4 tanesi (%10) 600-799 arası, 2 tanesi (% 5) 800-999 arası toplam puan istemektedir. Toplam puan türünden kriter belirten 41 üniversite, mühendislik alanında doçentlik için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 41 üniversiteden 20 tanesi (%48,78) 0-199 arası, 9 tanesi (%21,95) 200-399 arası, 6 tanesi (%14,63) 400-599 arası, 4 tanesi (%9,76) 600-799 arası, 2 tanesi (% 4,88) 800-999 arası toplam puan istemektedir. Toplam puan türünden kriter belirten 38 üniversite, sağlık bilimlerinde doçentlik için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 38 üniversiteden 17 tanesi (%44,74) 0-199 arası, 9 tanesi (%23,68) 200-399 arası, 5 tanesi (%13,16) 400-599 arası, 3 tanesi (%7,89)

600-799 arası, 2 tanesi (% 5,27) 800-999 arası, 1 tanesi (%2,63) 1200-1399 arası, 1 tanesi (%2,63) 1400-1599 arası toplam puan istemektedir. Toplam puan türünden kriter belirten 42 üniversite, sosyal bilimlerde doçentlik için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 42 üniversiteden 20 tanesi (%47,62) 0-199 arası, 11 tanesi (%26,19) 200-399 arası, 7 tanesi (%16,67) 400-599 arası, 1 tanesi (%2,38) 600-799 arası, 3 tanesi (% 7,14) 800-999 arası toplam puan istemektedir. Bu durum üniversiteler arasında toplam puan bakımından büyük farklar olduğunu göstermektedir.

Tablo 9

Fen Bilimlerinde Doçent Olmak İçin Birincil İndekslerde Taranan Dergilerde Yayınlanan Makaleye Verilen Puan İle Toplam Puan Arasındaki Katlı Oranın Üniversite Sayılarına Göre Dağılımı

Tablo 9'a göre, 1. sütun 0-2,0 katı, 2. sütun, 2,1-4,0 katı, 3. sütun 4,1-6,0 katı, 4. sütun 6,1-8,0 katı, 5. sütun 8,1-10,0 katı ve 6. sütun ise 10,1-12,0 katı göstermektedir. Buna göre, toplam puan kriteri belirten 40 üniversiteden 5 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 0-2,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 40 üniversiteden 14 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 2,1-4,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 40 üniversiteden 8 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 4,1-6,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 40 üniversiteden 7 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 6,1-8,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 40 üniversiteden 4 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 8,1-10,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 40 üniversiteden 2 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 10,1-12,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Bu durum üniversitelerin birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın çoğunlukla 2,1-4,0 katını toplam puan olarak istediklerini göstermektedir.

Profesörlük İçin Gerekli Bazı Minimum Kriterlere İlişkin Bulgular

2000 yılından önce kurulan 60 üniversitenin 20 tanesi (%33,33) fen bilimlerinde, 34 tanesi (%56,67) mühendislik alanında, 15 tanesi (%25) sağlık bilimlerinde, 21 tanesi (%35) sosyal bilimlerde profesörlük için kriter olarak makale sayısı belirtmiştir.

Tablo 10*Profesörlük İçin Gereken Minimum Makale Sayısı*

	Fen Bilimleri		Mühendislik Alanı		Sağlık Bilimleri		Sosyal Bilimler	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1 makale	1	5	-	-	1	6,67	2	9,53
2 makale	4	20	2	9,09	3	20	4	19,05
3 makale	4	20	3	13,64	2	13,33	4	19,05
4 makale	3	15	6	27,27	4	26,66	7	33,33
5 makale	2	10	6	27,27	2	13,33	3	14,28
6 makale	2	10	2	9,09	1	6,67	-	-
7 makale	2	10	2	9,09	1	6,67	1	4,76
8 makale	1	5	-	-	-	-	-	-
10 makale	1	5	-	-	1	6,67	-	-
11 makale	-	-	1	4,55	-	-	-	-
Toplam	20	100	22	100	15	100	21	100

Belli sayıda makale belirten üniversitelerin, istedikleri makale sayısı arasında farklar vardır. Makale kriteri belirten 20 üniversiteden bazıları fen bilimlerinde profesörlük için 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 10 makale istemektedir. 20 üniversiteden 1 tanesi (%5) bir makale, 4 tanesi (%20) iki makale, 4 tanesi (%20) üç makale, 3 tanesi (%15) dört makale, 2 tanesi (%10) beş makale, 2 tanesi (%10) altı makale, 2 tanesi (%10) yedi makale, 1 tanesi (%5) 8 makale ve 1 tanesi (%5) on makale istemektedir. Makale kriteri belirten 22 üniversiteden bazıları mühendislik alanında profesörlük için 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 11 makale istemektedir. 22 üniversiteden 2 tanesi (%9,09) iki makale, 3 tanesi (%13,64) üç makale, 6 tanesi (%27,27) dört makale, 6 tanesi (%27,27) beş makale, 2 tanesi (%9,09) altı makale, 2 tanesi (%9,09) yedi makale, 1 tanesi (%4,55) onbir makale istemektedir. Makale kriteri belirten 15 üniversiteden bazıları sağlık bilimlerinde profesörlük için 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 10 makale istemektedir. 15 üniversiteden 1 tanesi (%6,67) bir makale, 3 tanesi (%20) iki makale, 2 tanesi (%13,33) üç makale, 4 tanesi (%26,66) dört makale, 2 tanesi (%13,33) beş makale, 1 tanesi (%6,67) altı makale, 1 tanesi (%6,67) yedi makale, 1 tanesi (%6,67) 10 makale istemektedir. Makale kriteri belirten 21 üniversiteden bazıları sosyal bilimlerde profesörlük için 1, 2, 3, 4, 5, 7 makale istemektedir. 21 üniversiteden 2 tanesi (%9,53) bir makale, 4 tanesi (%19,05) iki makale, 4 tanesi (%19,05) üç makale, 7 tanesi (%33,33) dört makale, 3 tanesi (%14,28) beş

makale, 1 tanesi (%4,76) yedi makale istemektedir. Bu durum üniversiteler arasında makale sayısı açısından büyük farklar olduğunu göstermektedir.

Tablo 11

Üniversitelerin Akademik Performanslarının Sıralaması İle Profesör Olmak İçin Gereken Minimum Makale Sayısı Arasındaki İlişki

	Fen B.			Mühendislik			Sağlık B.			Sosyal B.		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
1 makale	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1
2 makale	1	3	-	-	2	-	-	3	-	-	3	1
3 makale	1	3	-	-	2	1	-	1	1	2	1	1
4 makale	-	2	1	2	3	1	1	3	-	2	3	2
5 makale	1	1	-	3	1	2	2	-	-	2	-	1
6 makale	-	1	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-
7 makale	2	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-	-
8 makale	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10 makale	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
11 makale	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	6	10	4	8	9	5	4	8	3	7	8	6

Minimum kriterler arasında makale sayısı belirten üniversitelerin A, B, C grubu üniversite olma durumuna göre gereken minimum makale sayısı dağılımı Tablo 11’de gösterilmiştir. Tablo 11’e göre fen bilimlerinde profesör olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 2, 3, 5, 7 ve 8 makale, B grubu üniversiteler 2, 3, 4, 5 ve 6 makale, C grubu üniversiteler ise 1, 4, 6 ve 10 makale sayısı istemektedir. Mühendislik alanında profesör olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 4, 5, 7 ve 11 makale, B grubu üniversiteler 2, 3, 4, 5 ve 6 makale, C grubu üniversiteler ise 3, 4, 5 ve 6 makale sayısı istemektedir. Sağlık bilimlerinde profesör olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 4, 5, 7 makale, B grubu üniversiteler 2, 3, 4 ve 10 makale, C grubu üniversiteler ise 1, 3 ve 6 makale sayısı istemektedir. Sosyal bilimlerinde profesör olmak için gerekli kriterlerden makale sayısı belirten A grubu üniversiteler 3, 4, 5, 7 makale, B grubu üniversiteler 1, 2, 3, 4 makale, C grubu üniversiteler ise 1, 2, 3, 4, 5 makale sayısı istemektedir.

Çalışmadaki 60 üniversiteden 44 tanesi (%73,33) fen bilimlerinde, 43 tanesi (%71,66) mühendislik alanında, 42 tanesi (%70) sağlık bilimlerinde, 46 tanesi (%76,66) ise sosyal bilimlerde profesörlük için kriter olarak toplam puan belirtmiştir.

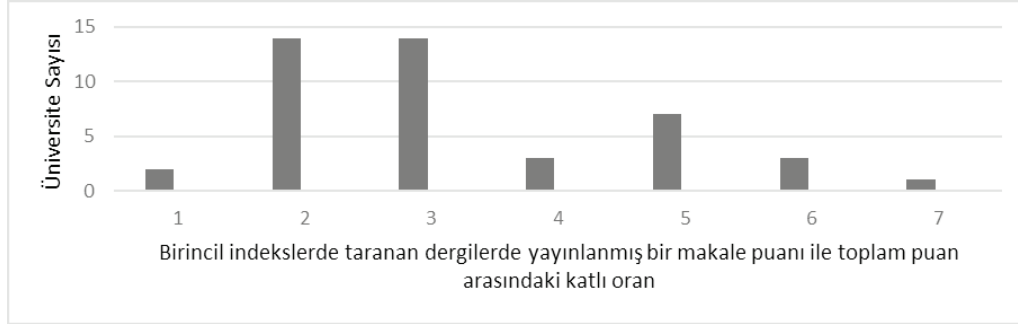
Tablo 12
Profesörlük İçin Gereken Minimum Toplam Puan

	Fen Bilimleri		Mühendislik Alanı		Sağlık Bilimleri		Sosyal Bilimler	
	f	%	f	%	f	%	f	%
0-199	9	20,45	8	18,18	7	16,67	8	17,39
200-399	17	38,63	17	38,64	16	38,10	20	43,48
400-599	6	13,64	7	15,90	7	16,67	6	13,04
600-799	4	9,09	3	6,82	3	7,14	5	10,87
800-999	2	4,55	3	6,82	3	7,14	3	6,53
1000-1199	3	6,82	3	6,82	2	4,76	1	2,17
1200-1399	3	6,82	3	6,82	2	4,76	2	4,35
1600-1799	-	-	-	-	1	2,38	-	-
1800-1999	-	-	-	-	-	-	1	2,17
3000-3199	-	-	-	-	1	2,38	-	-
Toplam	44	100	44	100	42	100	46	100

Toplam puan türünden kriter belirten 44 üniversite, fen bilimlerde profesörlük için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 44 üniversiteden 9 tanesi (%20,45) 0-199 arası, 17 tanesi (%38,63) 200-399 arası, 6 tanesi (%13,64) 400-599 arası, 4 tanesi (%9,09) 600-799 arası, 2 tanesi (% 4,55) 800-999 arası, 3 tanesi (%6,82) 1000-1199 arası, 3 tanesi (%6,82) 1200-1399 arası toplam puan istemektedir. Toplam puan türünden kriter belirten 44 üniversite, mühendislik alanında profesörlük için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 44 üniversiteden 8 tanesi (%18,18) 0-199 arası, 17 tanesi (%38,64) 200-399 arası, 7 tanesi (%15,90) 400-599 arası, 3 tanesi (%6,82) 600-799 arası, 3 tanesi (% 6,82) 800-999 arası, 3 tanesi (%6,82) 1000-1199 arası, 3 tanesi (%6,82) 1200-1399 arası toplam puan istemektedir. Toplam puan türünden kriter belirten 42 üniversite, sağlık bilimlerinde profesörlük için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 42 üniversiteden 7 tanesi (%16,67) 0-199 arası, 16 tanesi (%38,10) 200-399 arası, 7 tanesi (%16,67) 400-599 arası, 3 tanesi (%7,14) 600-799 arası, 3 tanesi (% 7,14) 800-999 arası, 2 tanesi (%4,76) 1000-1199 arası, 2 tanesi (%4,76) 1200-1399 arası, 1 tanesi (%2,38) 1600-1799 arası, 1 tanesi (%2,38) 3000-3199 arası toplam puan istemektedir. Toplam puan türünden kriter belirten 46 üniversite, sosyal bilimlerde profesörlük için birbirinden farklı puanlar belirtmişlerdir. 46 üniversiteden 8 tanesi (%17,39) 0-199 arası, 20 tanesi (%43,48) 200-399 arası, 6 tanesi (%13,04) 400-599 arası, 5 tanesi (%10,87) 600-799 arası, 3 tanesi (% 6,53) 800-999 arası, 1 tanesi (%2,17) 1000-1199 arası, 2 tanesi (%4,35) 1200-1399 arası, 1 tanesi (%2,17) 1800-1999 arası toplam puan istemektedir. Bu durum üniversiteler arasında toplam puan bakımından büyük farklar olduğunu göstermektedir.

Tablo 13

Fen Bilimlerinde Profesör Olmak İçin Birincil İndekslerde Taranan Dergilerde Yayınlanan Makaleye Verilen Puan ile Toplam Puan Arasındaki Katlı Oranın Üniversite Sayılarına Göre Dağılımı

Tablo 13'e göre, 1. sütun 0-3,0 katı, 2. sütun, 3,1-6,0 katı, 3. sütun 6,1-9,0 katı, 4. sütun 9,1-12,0 katı, 5. sütun 12,1-15,0 katı ve 6. sütun ise 15,1-18,0 katı, 7. sütun ise 18,1-20,0 katı göstermektedir. Buna göre, toplam puan kriteri belirten 44 üniversiteden 2 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 0-3,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 44 üniversiteden 14 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 3,1-6,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 44 üniversiteden 14 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 6,1-9,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 44 üniversiteden 3 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 9,1-12,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 44 üniversiteden 7 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 12,1-15,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 44 üniversiteden 3 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 15,1-18,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Toplam puan kriteri belirten 44 üniversiteden 1 tanesi birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın 18,1-20,0 katını toplam puan olarak istemektedir. Bu durum üniversitelerin birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanan bir makaleye verilen puanın çoğunlukla 3,1-6,0 ve 6,1-9,0 katını toplam puan olarak istediklerini göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Fen bilimleri, mühendislik alanı, sağlık bilimleri ve sosyal bilimlerde akademik yükseltmede esas alınan başlıca puanlama kriterleri; birincil indekslerde, ikincil indekslerde taranan dergilerde, yurtdışı hakemli dergilerde, yurtiçi hakemli dergilerde yayınlanmış makale ve derlemeler, uluslararası ve ulusal kitap ve kitaba bölüm, bilimsel dergilerde editörlük ve yayın kurulu üyeliği, akademik organizasyonlar (ulusal ve uluslararası kongreler, sempozyum, panel vb.), eğitim-öğretim görevi, araştırma projeleri (proje yöneticiliği, proje katılımı), jüri görevi, ödüller, burslar, atıflar, patentler, tez yönetimi ve görev süresi şeklinde özetlenebilmektedir. Benzer şekilde

Esen (2011, s. 63) atama ve yükseltme yönergelerindeki puanlama ölçütlerini araştırma ve yayın etkinlikleri, araştırma projeleri, eğitim öğretim etkinlikleri, diğer bilimsel ve sanatsal etkinlikler, ödüller, patentler, burslar başlıklarında ifade etmiştir.

Fen bilimlerinde, mühendislik alanında, sağlık bilimlerinde ve sosyal bilimlerde gerek yardımcı doçentlik ve doçentlikte gerekse profesörlükte istenen minimum kriterler hem bu alanların birbiri arasında hem de üniversiteler arasında değişiklik göstermektedir. Bazı üniversiteler doçentlik için üniversitelerarası kurulun belirlediği minimum kuralları ve doçentlik sınavında başarılı olmayı ve doçent unvanı almış olmayı yeterli görürken bazı üniversiteler bunlardan farklı olarak kendi kriterlerini de eklemişlerdir. Yine bazı üniversiteler profesörlüğe yükseltme ve atama için doçentlik için gereken koşulları sağlamayı yeterli görürken, bazı üniversiteler kendi ek koşullarını yönergelerine yansıtmışlardır. Sonuç itibarıyla yardımcı doçentliğe ve doçentliğe atama ile profesörlüğe yükseltme ve atamada istenen makale sayısı ve toplam puan açısından farklılıklar vardır. Bazı üniversiteler istedikleri kriterleri makale sayısı cinsinden, bazıları toplam puan cinsinden bazıları ise her ikisini de belirterek istedikleri kriterleri yayınlamışlardır. Ancak üniversitelerin istedikleri minimum makale sayısı, minimum toplam puanları birbirinden farklı değerlerdedir.

Araştırma verilerine göre, fen bilimlerinde, mühendislik alanında, sağlık bilimlerinde ve sosyal bilimlerde yardımcı doçentlik, doçentlik ve profesörlük için gerekli minimum kriterler açısından alanlar arasında farklılaşmalar vardır. Bu farklılaşmaların nedenlerinden biri, bazı üniversitelerde sadece fen bilimleri ya da mühendislik gibi alanların olması ve diğer alanların bulunmaması olabilir. Bir diğer olası neden ise; bu alanların her birinin kuruluş amaçları ve doğasının farklı olması olabilir. Bu bağlamda bazı alanlarda yapılan araştırmalar ve yayınlar daha önemli görülüp daha yüksek kriterler istenirken, diğer bazı alanlarda nispeten daha az kriterler yeterli görülmektedir.

Araştırmada, URAP (University Ranking by Academic Performance) tarafından 2016-2017 yılı için hazırlanan 2000 yılından önce kurulan üniversiteler genel sıralamasına göre, üniversiteler A, B, C grubu üniversiteler olarak sınıflandırılmıştır. Akademik performans sıralamasında üst sıralarda yer alan A ve B grubu üniversitelerin genel itibarıyla C grubu üniversitelere göre minimum makale kriteri olarak daha çok sayıda makale istediği görülmektedir. Üniversitelerin kapasitelerinde son yıllarda kayda değer bir artış yaşanmış ve önemli bir öğretim üyesi açığı da ortaya çıkmıştır. Bu nedenle özellikle genç üniversiteler atanma kriterlerini yüksek tutmaktan imtina edebilmektedir.

Moses'e (1986) göre, genellikle, Avustralya'da profesörlüğe terfi yoluyla ulaşılamaz, ancak buna seçme prosedürleri ile ulaşılır ve hiyerarşinin en düşük seviyesi olan okutmanlıkta olduğu gibi seçme prosedürleri uygulanır. Böylece herhangi bir üniversitede ilan edilmiş bir pozisyon için ve belirli bir kurumda terfi için başvuru yoluyla kariyer gelişimi mümkündür. 1986'da Queensland Üniversitesi'ndeki 1986 tarihli akademik tanıtım broşüründe, "adayın devam eden kalitesinin kanıtına dayalı olarak yükselmede yetenek ve başarının başlıca faktörler olduğu" belirtilmektedir. Adayın mevcut konumundaki performansı ve aynı zamanda adayın "üniversitenin akademik mükemmelliğini arttırmaya katkıda bulunma kalitesi ve potansiyeli" yani mevcut ve gelecekteki

performansı değerlendirilir. Niyet, açıkça geçmiş performansa ödül vermektir ancak teşvik unsuru güçlüdür, kurum gelecekte yüksek performans beklenebileceğinden de emin olmalıdır. Akademik yükseltme ölçütleri şunlardır:

1. Resmi akademik nitelikler
2. Âlimlik (Disiplindeki ileri düzeyde bilgi ve yetenek)
3. Araştırma ve yayın (Ya da başka yaratıcı çalışmalar ile kanıtlanan orijinal başarı)
4. Öğretim (Öğretim kabiliyeti ve deneyim)
5. Mesleki deneyim (Profesyonel deneyim)
6. Mesleğe hizmet (Mesleğe, disipline veya topluma hizmet).

Rasyonel bir eğitim-öğretim yaklaşımı, öğretim yöntemleri, lisansüstü öğrencilerine danışmanlık, öğrencilerin çalışma ve performanslarını değerlendirmek, akran değerlendirmeleri, öğrenci değerlendirmeleri, öğretimle ilgili konferans, çalıştay ya da sempozyumlara katılmak, ders ve müfredat geliştirme takımlarına katılmak ve yayın üretmek, başkaları ile öğretim deneyimlerini paylaşmak, öğretim yeteneğinin özel olarak tanınması gibi kriterler, akademik yükselmelerde öğretimin değerlendirilmesi için kullanılan öğretim kriterleridir (Subbaye & Vithal, 2017).

Fen bilimlerinde, mühendislik alanında, sağlık bilimlerinde ve sosyal bilimlerde yardımcı doçentlik, doçentlik ve profesörlük için üniversiteler 1 ile 11 arasında farklı sayıda makale istemektedir. Minimum kriter olarak istenen toplam puanlar arasında da değişkenlik vardır. Örneğin fen alanında yardımcı doçent olmak için istenen toplam puan için en küçük değer 12 iken, en büyük değer 600'dür. Sosyal bilimlerde profesör olmak için istenen toplam puan için en küçük değer 30 iken, en büyük değer 1800'dür. Minimum toplam puan kriteri açısından üniversiteler arasında büyük farklılıklar ön plana çıkmaktadır.

Bu bağlamda üniversitelerin istedikleri makale kriteri ile toplam puan kriteri arasında bir formül ya da bağıntı geliştirilememektedir. Marmara Üniversitesi birincil indekslerde yayınlanan makaleye verilen puanın 1,875 katını toplam puan olarak istemekte, Çukurova Üniversitesi birincil indekslerde yayınlanan makaleye verilen puanın 1,25 katını toplam puan olarak istemekte, Akdeniz Üniversitesi ise birincil indekslerde yayınlanan makaleye verilen puanın 4,5 katını toplam puan olarak istemekte, Uludağ Üniversitesi ise birincil indekslerde yayınlanan makaleye verilen puanın 6,66 katını toplam puan olarak istemektedir. Bu durum, birincil indekslerde taranan dergilerde yayınlanmış makaleye verilen önem açısından üniversiteler arasında farklılıklar olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Esen (2011, s. 62) her üniversitenin birbirinden bağımsız olarak yükseltme ve atama kriterleri belirlediğini ve puanlandığını ifade etmiştir (Esen, 2011, s. 62).

Kurumsallaşma genel anlamda bir kurumdaki işleyişin kişilere bağımlı olmaktan çıkartılıp, kurumsal hale getirilmesidir. Kurumsallaşma tamamlandığı oranda keyfi davranışlar ortadan kalkmakta; suiistimler engellenmekte; kurallar, yöntemler, süreçler netleşmekte; belirsizlikler azalmaktadır (Acar, 2012). Kurumsallaşma süreci; düzenleyici, normatif veya bilişsel olabilir. Düzenleyici süreçler, resmi kural koyma, izleme ve yaptırım aktivitelerinden oluşur (Paksoy, Soysal, & Özçalıcı, 2009). Yeni kurulan üniversitelerin kendine özgü sorunlarından biri kurumsallaşma

sorunudur (Acar, 2012). Bu bağlamda öğretim üyelerinin yükseltme ve atama kriterlerinin üniversitelere göre farklılaşması da olağandır. Çünkü her üniversitenin kurumsallaşma düzeyi farklıdır. Yeni kurulan üniversitelerin, nitelikli yükseltme ve atama kriterlerine sahip olması, zaman içinde bu üniversitelerin kurumsallaşmasının önemli bir parçası haline gelebilir.

Araştırma faaliyeti disiplinler içinde ve arasında çok değişkendir ve çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörlerin en önemlileri; kişisel özellikler; araştırma stilleri, süreçleri ve teknikleri ve finansın ulaşılabilirliğidir. Bununla birlikte, bu faktörlerin etkisi sıklıkla değişken olarak görülmekte ve herhangi bir doğruluk derecesinde ölçülmesi zor olmaktadır. Araştırma performansındaki farklılıkları açıklamak için bir takım akademisyenler tarafından “gizli verimlilik” belirtilmektedir. Bu tür bilgileri dikkate alan bir değerlendirme periyodu, mevcut değerlendirme çalışmalarında olduğu iddia edilen, performans değerlendirmedeki farklılıkların bir kısmını azaltabilir. Bazı akademisyenler, düşük araştırma performansını, yetersizlikten ziyade kurumsal ödüllerin eksikliği ile açıklamaktadırlar. Bununla bağlantılı olarak, yayın baskısı ve atama ve yükselme ve görev için mevcut şartların oldukça zorlu olduğu iddiası (özellikle genç bazı akademisyenler tarafından) ileri sürülmektedir (Wood, 1990). Yayın kalitesinden ziyade yayın sayılarının önemsenmesi yeni bilgi üretme ve toplumsal katkı sağlama gibi diğer önemli faktörlerin değerlendirme dışında kalmasına neden olmaktadır (Şenses, 2007). Bu bağlamda öğretim üyelerinin yükseltme ve atamasında üniversitelerin kalite hedeflerine katkı sağlayan ve sadece yayın sayısı gibi kriterlerin değil, yeni bilgi üretme gibi kriterlerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Öğretim üyeliğine atama ve yükseltme için gerekli minimum kriterler incelendikten sonra geliştirilen öneriler şunlar olmuştur:

1. Akademik çalışmalara ait atf sayısının akademik atama ve yükseltme kriterlerine göre getirdiği puanlar arttırılabilir. Bu durum yapılan bilimsel çalışmaların niteliğinin artmasına katkı sağlayabilir.
2. Öğrencilerin eğitim aldıkları alanlarda istihdam edilme yüzdelerinin mezun izleme sistemiyle tespit edilmesi ve bu ölçütün, yükseltme ve atama kriterlerine eklenmesi suretiyle öğretim üyelerine puan getirmesi sağlanabilir.
3. Akademik personelin atama ve yükseltilmesi konusunda geleceğin öğretim üyeleri olacak doktora öğrencileri için bilgilendirici konferanslar ve diğer bazı çalışmalar yapılabilir.
4. Öğretim üyeleri için performans değerlendirme sistemi geliştirilebilir ve bu değerlendirmeler, akademik yükseltme ve atamalarda kriter olarak kabul edilebilir.
5. Öğretim üyelerinin özel sektörde danışmanlık yapmaları, yükseltme ve atama kriterlerine eklenebilir. Bu sayede okul bitmeden öğrencilerin iş alanlarına hazırlanmalarında daha gerçekçi yönlendirmeler yapılabilir. Ayrıca öğrencilerin teorik bilgilerinin pratiğe hızlı bir şekilde uygulanması sağlanabilir.
6. Öğretim üyeleri için yüksek seviyede yabancı dil bilme kriteri getirilebilir. Bu durum öğretim üyesinin derslerinde yabancı kaynaklarından daha fazla faydalanmasını sağlar. Böylece öğrencilere verilen eğitimin niteliğinin attırılmasına katkı sağlanabilir.

Kaynaklar

- Acar, M. (2012). Üniversitelerde yeniden yapılanmanın aciliyeti ve yeni üniversitelerin sorunları. *Eğitime Bakış Dergisi*, 8 (23), 21-27.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9 (2), 27-40.
- Çivilidağ, A. (2011). Üniversitelerdeki öğretim elemanlarının psikolojik taciz (mobbing) iş doyumunu ve algılanan sosyal destek düzeyleri. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Demir, K. (1999). Ankara üniversitesi eğitim bilimleri fakültesi araştırma görevlilerini güdüleyen özendirme araçları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32 (1), 277-293.
- Drisko, J. W., & Maschi, T. (2016). *Content analysis*. New York: Oxford University Press.
- Enders, J. (2001). Between state control and academic capitalism: A comparative perspective on academic staff in Europe. In J. Enders (Ed.), *Academic staff in Europe: Changing contexts and conditions* (pp. 1-24). Westport, Connecticut: Greenwood Press.
- Esen, D. (2011). Öğretim üyelerinin performans değerlendirme sistemine yönelik tutumlarının belirlenmesi üzerine bir araştırma. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Kalağan, G. (2009). Araştırma görevlilerinin örgütsel destek algıları ile örgütsel sinizm tutumları arasındaki ilişki. (Yayınlanmamış doktora tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Konaklı, T. (2011). Üniversitelerde yıldırma ve kültürel değerlerin yıldırma ile başa çıkma yaklaşımlarına etkisi. (Yayınlanmamış doktora tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Moses, I. (1986). Promotion of academic staff: Reward and incentive. *Higher Education*, 15, 135 – 149.
- Özaslan, G. (2010). Araştırma görevlilerinin çalışma yaşama kalitesinin değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Paksoy, H. M., Soysal, A., & Özçalıcı, M. (2009). Yeni kurulan üniversitelerde kurumsallaşma süreci: Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde bir araştırma. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 1 (1), 101-115.
- Subbaye, R., & Vithal, R. (2017) Teaching criteria that matter in university academic promotions. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 42 (1), 37-60.
- Şenses, F. (2007). Uluslararası gelişmeler ışığında Türkiye yükseköğretim sistemi: Temel eğilimler, sorunlar, ilişkiler ve öneriler. <http://www.erc.metu.edu.tr/menu/series07/0705.pdf>. Erişim Tarihi: 21.04.2017.
- Tuzgöl-Dost, M., & Cenkseven, F. (2007). Devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışan öğretim elemanlarının mesleki sorunları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (2), 203-218.
- Tülübaş, T. (2011). Öğretim elemanlarının sessiz kaldıkları durumlar ve sessiz kalma nedenleri. (Yayınlanmamış doktora tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- URAP (2017). 2000 yılından önce kurulan üniversiteler genel sıralaması. http://tr.urapcenter.org/2016/2016_t1.php. Erişim Tarihi: 17.05.2017.
- ÜAK [Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı] (2017a). Sosyal, beşeri ve idari bilimler temel alanı başvuru şartları. http://www.uak.gov.tr/temelalan/TA_Tablo11_2017N_030316.pdf. Erişim Tarihi: 25.04.2017.
- ÜAK [Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı] (2017b). Mühendislik temel alanı başvuru şartları. http://www.uak.gov.tr/temelalan/TA_Tablo9_2017N_030316.pdf. Erişim Tarihi: 25.04.2017.
- ÜAK [Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı] (2017c). Sağlık bilimleri temel alanı başvuru şartları. http://www.uak.gov.tr/temelalan/TA_Tablo10_2017N_030316.pdf. Erişim Tarihi: 25.04.2017.

- ÜAK [Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı] (2017d). Fen bilimleri ve matematik temel alanı başvuru şartları. http://www.uak.gov.tr/temelalan/TA_Tablo2_2017N_030316.pdf. Erişim Tarihi: 25.04.2017.
- Weber, R. P. (1990). *Basic content analysis* (Second Edition). **Thousand Oaks, CA**: Sage.
- Winefield, A. H., Boyd, C., Saebel, J., & Pignata, S. (2008). *Job stress in university staff: An Australian research study*. Bowen Hills Qld: Australian Academic Press.
- Wood, F. (1990). Factors influencing research performance of university academic staff. *Higher Education* 19, 81-100.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK [Yükseköğretim Kurulu] (2017). Öğretim elemanı sayıları raporu. <https://istatistik.yok.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 22.03.2017.
- Yüksek Öğretim Personel Kanunu (1983). 2914 sayılı kanun. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2914.pdf>. Erişim Tarihi: 22.03.2017.
- Yükseköğretim Kanunu (1981). 2547 sayılı kanun. <http://www.yok.gov.tr/web/denklikbirimi/2547-sayili-kanun>. Erişim Tarihi: 22.03.2017.
- * 2000 yılı öncesinden kurulan üniversitelerin ilgili web sayfaları.

